

10. Informatie- en Interesselijnen

Wat kan helpen bij het schrijven van een scenario of plan voor met name een non-fictie opdrachtfilm of een documentaire, is om onderscheid te maken tussen een informatielijn en een interesselijne.

De informatielijn bestaat hierbij uit de verschillende stukjes informatie die je met je film ter sprake wil brengen, geplaatst in logische volgorde. Saaie en droge feiten. Pure info. Je hoeft je bij het samenstellen, researchen en uitwerken van deze informatielijn nog niet te bekommeren om nevenzaken als dat je film leuk moet zijn om naar te kijken en zoveel mogelijk mensen (uit een tevoren gedefinieerde doelgroep) moet aanspreken.

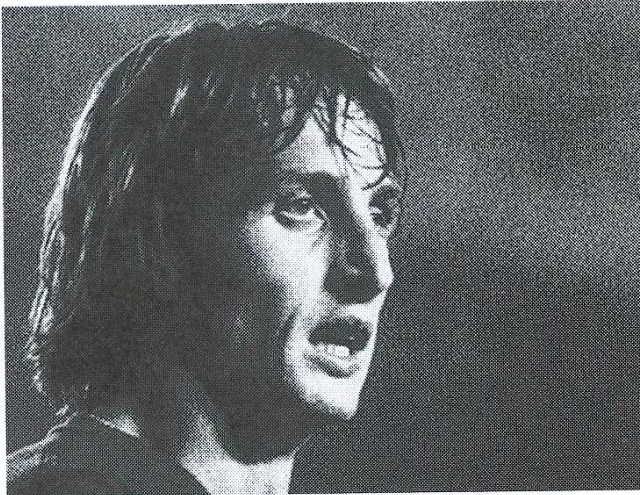
Als je bijvoorbeeld een documentaire maakt over de tijd van Cruyff in Barcelona zal de informatielijn met name een chronologische opsomming van alle hoogtepunten zijn. Er is niets zo geestdodend als een film over iemand die in wezen alleen maar succes had. Na het vierde prachtige doelpunt, na het derde landskampioenschap, na de zoveelste beker, gaat een kijker afhaken. Dan wordt het hoogtijd voor pijn, verdriet, angst, en dergelijke.

Gelukkig is er naast deze informatielijn nog een zogenaamde interesselijne. In de interesselijne leg je vast hoe je je informatie gaat presenteren; Welke kapstok je gaat gebruiken om de informatie op een voor de doelgroep zo aantrekkelijk mogelijke wijze te verpakken. Vaak, bijna altijd, is het raadzaam om bij het definiëren van je interesselijne gebruik te maken van dramatische principes, zoals die hierboven besproken zijn. Het werkt bijvoorbeeld meestal goed om de informatie 'mee te geven' aan een persoon of meerdere personen die op een of andere manier een dramatische ontwikkeling doormaken.

Dus aan een persoon of aan personen die iets heel graag willen en dat wat ze willen niet meteen krijgen of realiseren. Bij historische documentaires betreft de informatielijn vaak een periode die slechts met moeite of niet meer visueel gereproduceerd kan worden. Dan kunnen een of meer visuele interesselijnen in het heden toch zorgen voor een aantrekkelijke film die niet louter en alleen bestaat uit over het verleden vertellende 'talking heads'.

De film over Johan Cruyff's periode in Barcelona – "En un momento dado" – wordt opgehangen aan het verhaal van een mooie Catalaanse vrouw die na het zien van de voetballer Cruyff zo ontstellend verliefd wordt op deze

onbereikbare liefde dat ze nu nog steeds niet een andere man kan beminnen. En aan het verhaal van een journalist die op jonge leeftijd een

En un momento dado (2004), Ramón Gieling

story moet maken over Cruyff en zijn vrouw. En aan het verhaal van de man die na de Cruyffiaanse uitspraak dat hij dankzij een bepaalde nederlaag kampioen zou worden, het verlies van zijn vrouw kan verwerken. En aan nog een aantal dramatische verhaaltjes van gewone stervelingen waaraan de informatie over de onsterfelijke Cruyff kon worden opgehangen.

En een potentieel saaie opdrachtfilm over een onderwerp als veiligheid op de werkvloer van een aluminiumgieterij zou je bijvoorbeeld kunnen ophangen aan het verhaal van twee – in dramatisch opzicht – interessante figuren die ternauwernood een ongeval hebben overleefd... Zo althans deden we dat in de veiligheids-opdrachtfilm die we voor een aluminiumgieterij realiseerden.

Samenvatting: Een informatielijn wordt gevuld met geordende brokken informatie. Deze – vaak droge – informatielijn wordt opgehangen aan een interesselij, waarbinnen één of meer (documentaire-)personages in enige mate een dramatische ontwikkeling doormaken.

Praktijk: Dwing jezelf, zeker bij het schrijven van een scenario voor een documentaire, om hard onderscheid te maken tussen een informatielijn en een interesselij, zelfs als dit enigszins geforceerd mocht aanvoelen.

11. Premisse en Centrale vraag

Hoe bepaal je wat de ontwikkeling is die je met je film wil laten zien? Of wat de ontwikkeling is die je je hoofdpersoon of protagonist wil laten doormaken? Zodat de kijker niet zelf gaat bepalen hoe hij je film interpreteert maar dat jij hem een stap voorblijft?

Dat doe je met een premisse. Dat is de kleinst mogelijke formulering waarin je de ontwikkeling van je film en van je protagonist, van begin, tot midden, tot einde, kunt samenvatten.

Dit noem ik ook wel het basis-spanningsveld dat aan je protagonist ten grondslag ligt. Het basis-spanningsveld dat ervoor zorgt dat je protagonist steeds onder spanning staat, in een dilemma verkeert. Steeds een afweging moet maken. Bij voorkeur is dit een spanningsveld dat voortkomt uit het karakter van de protagonist. Vaak in de vorm van 'enerzijds-anderzijds'. Enerzijds wil ik de held uithangen, anderzijds ben ik ook een bang mensje. Enerzijds wil ik braaf zijn, anderzijds vraagt de familie-eer erom dat ik een moordenaar word. De ervaring leert dat het, zeker voor beginnende scenarioschrijvers, moeilijk werken is met zo'n basis-spanningsveld. Daarom bestaan er vuistregels om toch met een premisse te kunnen werken.

Een zo'n vuistregel is dat je een premisse kunt vereenvoudigen tot:

iets leidt tot iets, meestal: een karaktereigenschap leidt tot een eindsituatie.] → een verhaal

Liefde leidt tot overwinning van de dood.

Familieliefde leidt tot moordenaarschap.

Wilskracht leidt tot overwinning van angst en dus tot heldendom.

Een goede premisse voor een opdracht- of bedrijfsfilm zou bijvoorbeeld kunnen zijn: Gebruik van dit product leidt tot vernietiging van alle concurrenten.

Als je je premisse kunt samenvatten als 'iets is iets', mankeert er meestal iets aan je filmverhaal.

Over een premisse als 'liefde is mooi' kun je namelijk geen film maken. Wel is geen verhaal

een foto, een gedicht of een beeldhouwwerk.

Ook met de premisse 'mijn product is het allerbeste' maak je het jezelf niet makkelijk, want ook deze premisse is niet geëigend voor het medium film, een medium van ontwikkeling bij uitstek.